

ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಶಿಷ್ಯ ಶರತ್‌ಚಂದ್ರ ಚಕ್ರವರ್ತಿ

ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮೂಲ : ಛಾಯಾ ಬ್ಯಾನರ್ಜಿ

ಸಂಗ್ರಹಾನುವಾದ: ಸ್ವರ್ಣಗೌರಿ

ಭಾಗ ೨

ಒಂದು ದಿನ ಭಟ್ಟಾಚಾರ್ಯನು ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರೊಡನೆ ನೀಲಾಂಬರ ಮುಖರ್ಜಿ ತೋಟದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ತಂಗಿದ್ದನು. ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶಿವ ಎಂಬುದಾಗಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ. ಆ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಪಾದಪದ್ಮವನ್ನು ಅರ್ಚನೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಕಾತರಗೊಂಡಿತು. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಬೇಡಿದನು. ಅವನ ವಿಶೇಷವಾದ ಒತ್ತಾಯದಿಂದ ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರು. ಶಿಷ್ಯನು ಕೆಲವು ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು, ಸ್ವಾಮಿಗಳ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಮಹಾಶಿವನ ಅಧಿಷ್ಠಾನವನ್ನು ಭಾವಿಸುತ್ತಾ ವಿಧ್ಯುಕ್ತವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದನು.

ಪೂಜೆ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಕುರಿತು, “ನಿನ್ನ ಪೂಜೆಯೇನೋ ಆಗಿಹೋಯಿತು; ಆದರೆ ಬಾಬು ರಾಮ (ಸ್ವಾಮಿ ಪ್ರೇಮಾನಂದರು) ಬಂದು ನಿನ್ನನ್ನು ಈಗ ನುಂಗಿಹಾಕಿ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ! ನೀನು ಪರಮಹಂಸರ ಪೂಜೆಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಹೂವಿನ ಪಾತ್ರೆ ಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕಾಲನ್ನು ಇಟ್ಟು ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದೆ ಅಲ್ಲವೇ?” ಎಂದರು. ಮಾತು ಮುಗಿಯಿತೋ ಇಲ್ಲವೋ, ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಪ್ರೇಮಾನಂದ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಅವರಿಗೆ, “ಅಯ್ಯೋ! ನೋಡು, ಇಂದು ಏನು ಭಯಂಕರವಾದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ! ಪರಮಹಂಸರ ಪೂಜೆಯ ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಸುಗಂಧ ಮುಂತಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತಂದು ಇವತ್ತು ನನ್ನ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಬಿಟ್ಟರು. ಪ್ರೇಮಾನಂದ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ನಗುನಗುತ್ತ, “ಅವನು ಮಾಡಿದ್ದು ಸರಿ ತಾನೆ; ನೀನೂ ಪರಮಹಂಸರೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯೇನು?” ಎಂದರು. ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಶಿಷ್ಯನು ನಿರ್ಭಯನಾದನು.

ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೮೯೭ನೇ ವರ್ಷದ ಸೂರ್ಯಗ್ರಹಣದ ದಿನ. ಕೆಲವು ದಿನಗಳಿಂದ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಬಾಗ್‌ಬಜಾರಿನ ಬಲರಾಮ ಬಸುಗಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ದಿನ ಬಲರಾಮನ ಮನೆಯ ಹೆಂಗಸರು ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ, ಮನೆ ಪೂರ್ತಿ ಬಿಡುವಾಗಿತ್ತು. ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ತನ್ನ ದೇಶದ ಅಡಿಗೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದಲೇ ಮಾಡಿ ಬಡಿಸಲು ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಿತ್ತು. ಗೃಹಣಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ತಿನ್ನುವುದು ಕುಡಿಯುವುದು ಎಲ್ಲಾ ಮುಗಿದು ಹೋಗಿರಬೇಕಿತ್ತು. ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಡಿಗೆ ಮುಗಿಯುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಚಿಕ್ಕ ಹುಡುಗರಂತೆ, “ಏನಾಗಿದೆಯೋ ಅದನ್ನೇ ಬೇಗ ತಂದುಹಾಕಿ ಬಿಡು, ಇನ್ನು ನಾನು ಕಾದುಕೊಂಡಿರಲಾರೆ, ಹೊಟ್ಟೆಹಸಿವಿನಿಂದ ಉರಿದು ಹೋಗು

ತ್ತಿದ್ದೇನೆ” ಎಂದು ತಾವೇ ಎಲೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತೇ ಬಿಟ್ಟರು. ಗಡಿಬಡಿಯಿಂದ ಬಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಶಿಷ್ಯನು ಯಾವತ್ತೂ ಅಡಿಗೆ ಯಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿವಂತನೆನಿಸಿಕೊಂಡವನಲ್ಲ. ಆದರೂ ಆ ದಿನ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಿದ! ಊಟದ ನಂತರ ವಿಶ್ರಮಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಗುರುಗಳ ಪಾದ ಒತ್ತುವ ಸೇವೆಯೂ ದೊರೆತು, ಈ ಪುಣ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗುರುಪದ ಸೇವೆಯೇ ನನಗೆ ಗಂಗಾಸ್ನಾನ ಮತ್ತು ಜಪವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಸಂತೃಪ್ತನಾದ.

ಅನಂತರ ಎಲ್ಲರೂ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರ ಬಳಿ ಸೇರಿದರು. ಉಪನಿಷತ್ ಕುರಿತು ಏನಾದರೂ ಹೇಳುವಂತೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದರು ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ. ಅವನು ಈ ಹಿಂದೆ ಎಂದೂ ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಮುಂದೆ ಉಪನ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಡವಡವನೆ ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಎದೆಯೊಂದಿಗೆ ಎದ್ದು ನಿಂತು, ‘ಪರಾಂಚಿ ಖಾನಿ ವ್ಯತ್ಯಣತ್ ಸ್ವಯಂಭೂಃ’ ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ, ಗುರುಭಕ್ತಿ, ತ್ಯಾಗದ ಮಹಿಮೆ ಇವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿ, ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವೇ ಪರಮ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಚಾರಮಾಡಿ ಕುಳಿತನು. ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ಚಪ್ಪಾಳೆ ತಟ್ಟುವುದರ ಮೂಲಕ ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ, “ಆಹಾ! ಬಲು ಸೊಗಸಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ” ಎಂದು ಮೆಚ್ಚುಗೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಮಹಾಸಂಘದ ಪ್ರಪ್ರಥಮ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆಯಾದ ‘ಉದ್ಬೋಧನ’ವು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೮೯೯ರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿ ತ್ರಿಗುಣಾತೀತಾನಂದರ ಸಂಪಾದಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಶರತ್‌ಚಂದ್ರನನ್ನು ಅದರ ಸಂಪಾದಕನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಇಚ್ಛೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ತನಗೆ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ್ಗೆ ವರ್ಗಾವಣೆ ಆಗುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಶಿಷ್ಯನು ಅದನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದನು.

ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೮೯೭ರ ಮೇ ಒಂದನೇ ತಾರೀಖು ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಮಿಷನ್ ಮಹಾಸಂಘದ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಯಿತು. ಬಲರಾಮ ಬಾಬುವಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಅಧಿವೇಶನ ನಡೆಯಿತು. ಕಾರ್ಯಸಮಿತಿಯ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಶರತ್‌ಚಂದ್ರನು ಶಾಸ್ತ್ರಪಾಠಕನಾಗಿ ಚುನಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಸ್ವತಃ ಆತನಿಗೆ ಋಗ್ವೇದ ಪಾಠ ಹೇಳಿಕೊಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶಿವನಿಂದಲೇ ವೇದ ಪಾಠವಾದ ಶಿಷ್ಯನು ಪ್ರಶ್ನೆ, ಚರ್ಚೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸಾಂಖ್ಯ, ಯೋಗ, ಗೀತೆ, ಸಾಯಣರ ವೇದಭಾಷ್ಯ ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಬೆಳಕನ್ನು ಕಂಡನು. ಗುರುವಿನ ಆದೇಶದಂತೆ ವೇದಾಂತ ಸೂತ್ರಗಳ ಮೇಲೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಬರೆದನು. ವಿವೇಕ-ಭಾಷ್ಯ

ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಅದು ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿತು. ಸತ್ಯದ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಅನ್ವೇಷಕನಂತೆ ಗುರುವಿನ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಸ್ಥಿತಿಕ್ಷಣ, ಅನಕ್ಷರತೆ, ಜಾತಿಪದ್ಧತಿ, ಬಡತನ, ಮೂಢನಂಬಿಕೆ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಗಳ ಕುರಿತು ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಹೊರಗೆಡಹಿದನು.

ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಗೃಹೀ ಭಕ್ತ, ನಾಟಕಕಾರ ಹಾಗೂ ಕವಿಯೂ ಆದ ಗಿರೀಶ್‌ಚಂದ್ರ ಘೋಷನು ಒಣವೇದಾಂತ ಚರ್ಚೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಪಾಲಿಗೆ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರು ವೇದ ವೇದಾಂತಗಳ ಸ್ವರೂಪವೇ ಆಗಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರೊಡನೆ ಶರತ್‌ಚಂದ್ರನು ಕೊನೆಮೊದಲಿಲ್ಲದೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ವೇದಾಂತಚರ್ಚೆ ಗಿರೀಶನಿಗೆ ಹಿಡಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಘೋರವಾದ ಹಾಹಾಕಾರ, ಹೊಟ್ಟೆಗಿಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ, ವ್ಯಭಿಚಾರ, ಶಿಶು ಹತ್ಯೆ ಮುಂತಾದ ಮಹಾಪಾಪಗಳ ನಿವಾರಣೆಗೆ ವೇದದಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಹೇಳಿರುವುದೇನು? ಎಂದು ವಾದಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಸಮಾಜದ ಭಯಂಕರವಾದ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಗಿರೀಶನು ಬಿಡಿಸಿ ತೋರಲು ಮೊದಲು ಮಾಡಿದೊಡನೆ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಕಣ್ಣುಗಳೂ ಹನಿಗೂಡುತ್ತಿದ್ದವು, ಮಾತೇ ಹೊರಡದೆ ಕುಳಿತುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ದೃಶ್ಯವು ಶಿಷ್ಯನ ಮನಃಪಟಲದ ಮೇಲೆ ತೀವ್ರ ಪರಿಣಾಮವುಂಟು ಮಾಡಿ ಅವನನ್ನು ಮಾನವಪ್ರೇಮಿಯಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿತು.

ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೦೧ರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶಗಳ ಎರಡನೇ ಬಾರಿಯ ಪರ್ಯಟನೆ ಮುಗಿಸಿ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದಾಗ ಮತ್ತೆ ಗುರುವಿನೊಡನೆ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳ ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಲು ಅವಕಾಶ ದೊರೆಯಿತು. ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಗುರುವಿನೊಡನೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲೇ ಪತ್ರವಿನಿಮಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಶಿಷ್ಯನ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಆತನನ್ನು ಕರೆದು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಸಂಭಾಷಣೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೦೧ರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರು ಅನಾರೋಗ್ಯದಿಂದ ನರಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವರ ಶುಶ್ರೂಷೆ, ರಾತ್ರಿ ಪಹರೆ ಹೀಗೆ ನಾನಾ ವಿಧದಲ್ಲಿ ಗುರುಸೇವೆ ಮಾಡಿ ಧನ್ಯನಾದನು. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೦೨ರ ಜುಲೈ ೪ ರಂದು ಗುರುಗಳ ಮಹಾಸಮಾಧಿಯ ವಿಚಾರ ಶರತ್‌ಚಂದ್ರನನ್ನು ಶೋಕಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಿತು. ಆದರೆ ಕರ್ತವ್ಯ ಬಾಧೆಗಳು ಅವನನ್ನು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿರಿಸಿತು. ತನ್ನ ಮನದ ವ್ಯಥೆಯನ್ನು ಬಂಗಾಳಿ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ 'ಉದ್ಬೋಧನ'ದಲ್ಲಿ ಲೇಖನಗಳ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದನು.

ತನ್ನ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜೀವನವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿದ ಈ ವಿಶ್ವಗುರುವಿನ ಬಳಿಗೆ ಕರೆತಂದ ದೇವಮಾನವರಾದ ನಾಗಮಹಾಶಯರ ಅಂತಿಮ ದಿನಗಳಲ್ಲೂ ಸ್ವಂತ ಮಗನಂತೆ, ಹದಿಮೂರು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಅವರ ಬಳಿಯೇ ಇದ್ದು ಸೇವೆ ಮಾಡಿದನು. ಕೊನೆ ಘಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರ ಗಂಗಾಜಲವನ್ನು ಕುಡಿಸಿ, ಗೀತೆ ಪಠಿಸಿ, ಅಂತ್ಯಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ತಾನೇ ನೆರವೇರಿಸಿದನು.

ಧಾರ್ಮಿಕ ಕುಟುಂಬ: ವೃತ್ತಿಯ ದೆಸೆಯಿಂದ ವರ್ಗಾವಣೆಗಳಾಗುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಶರತ್‌ಚಂದ್ರನ ಪಾಲಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಹೊಟ್ಟೆಪಾಡಿನ ವೃತ್ತಿ ಗೌಣವಾಗಿ, ಸಾಧುಸೇವೆಯೇ ಎಲ್ಲಿಹೋದರೂ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ವಿವೇಕಯುಕ್ತ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಾ ಸದಾ ಸಂತೃಪ್ತನಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದ. ಬ್ಯಾರಕ್‌ಪುರದ ಅಂಚೆ ಕಛೇರಿಯಲ್ಲಿ ಡೆಪ್ಯುಟಿ ಪೋಸ್ಟ್‌ಮಾಸ್ಟರ್ ಹುದ್ದೆಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಆತನಿಗೆ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಪೋಸ್ಟ್‌ಮಾಸ್ಟರ್ ಹುದ್ದೆಗೆ ಬಡ್ತಿ ದೊರೆಯಿತು. ನಿವೃತ್ತಿಯ ವರೆಗೂ ಮತ್ತೊಂದು ಬಡ್ತಿ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಬಂಗಾಳ, ಬಿಹಾರ್, ಒರಿಸ್ಸಾ ಮುಂತಾದ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣ-ವಿವೇಕಾನಂದ ಭಾವಪ್ರಚಾರ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡನು. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೩೩ ರಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ಕಟಕ್ ಪ್ರದೇಶದ ಅಂಚೆ ಕಛೇರಿಯಿಂದ ನಿವೃತ್ತನಾದನು. ಅವನ ಸ್ವತಂತ್ರ ಆಲೋಚನೆಗಳು ಬರವಣಿಗೆಯ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವನಿಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್, ಬಂಗಾಳಿ, ಸಂಸ್ಕೃತ, ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿರರ್ಗಳವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವ ಪ್ರಭುತ್ವವಿತ್ತು.

ಕೇವಲ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವುದಲ್ಲದೆ ಮಧುರ ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಹಿರಿಯ ಮಗಳು ಇಂದಿರೆಗೆ ಹಾಗೂ ಮಗ ಜಯಚಂದ್ರನಿಗೂ ಈ ಸಂಗೀತ ಕಲೆಯು ಹರಡಿತು. ಜಯಚಂದ್ರನು ಸಂಗೀತವಲ್ಲದೆ ಚಿತ್ರಕಲೆಯನ್ನೂ ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ತಂದೆ ರಚಿಸಿದ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಜೀವನಾಧಾರಿತ 'ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪಾಂಚಾಲಿ' ಯನ್ನು ಮಕ್ಕಳು ಪ್ರತಿ ಮಂಗಳವಾರ ಹಾಗೂ ಶನಿವಾರ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ನಿತ್ಯಪೂಜೆಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು. ಈಗಲೂ ಈತನ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಜಯಂತಿಯ ದಿನ ಮಕ್ಕಳು, ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು 'ಪಾಂಚಾಲಿ' ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮನೆಯ ಯಜಮಾನನ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮನೆಯವರೆಲ್ಲರ ಮೇಲೂ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿತ್ತು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಾತಾವರಣವಿದ್ದರೆ, ಸಾಧುಸಂತರು ಭೇಟಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಅದು ಮನೆಯ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಧಾರ್ಮಿಕರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದೆಂದು ಆತ ನಂಬಿದ್ದ. ಆದ್ದರಿಂದ ಎಂದೂ ತನ್ನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಮನೆಯವರ ಮೇಲೆ ಹೇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಸಂಜೆಯ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಮನೆಯವರೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಕುಳಿತು ಭಜನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ, ಅದೊಂದು ಭಕ್ತರ ಕುಟುಂಬವಾಗಿತ್ತು.

ಯುವಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ: ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಆದರ್ಶ ಹಾಗೂ ಸಿಡಿಲವಾಣಿಯಿಂದ ಪ್ರೇರೇಪಿತರಾದ ಬಂಗಾಳದ ಯುವಕರು ಭಾರತದ ರಾಜಕೀಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಟಕ್ಕಿಳಿದಿದ್ದರು. ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ನೇರವಾಗಿ ರಾಜಕೀಯ ಆಂದೋಳನದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸದಿದ್ದರೂ ಅವರ ಕೆಚ್ಚಿದೆಯ ನುಡಿಗಳು ರಾಜಕಾರಣಿಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರರ ಧರ್ಮಿಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹ ತುಂಬುತ್ತಿದ್ದವು. ಶರತ್‌ಚಂದ್ರರ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳನ್ನು ಯುವಕರು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ

ಓದುತ್ತು, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಲ್ಲೇ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಹಾನ್ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರ ಸುಭಾಷ್‌ಚಂದ್ರ ಬೋಸರು ಈ ಪುಸ್ತಕದಿಂದ ಪ್ರೇರಣೆ ಪಡೆದಿದ್ದರು. ಹಾಡುಕವಿ ಮುಕುಂದ ದಾಸರು ಕಾವಿಬಿಟ್ಟ ತೊಟ್ಟು ತಲೆಗೆ ರುಮಾಲು ಸುತ್ತಿ, ಹಳ್ಳಿಯಿಂದ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಯವರ ಉಪದೇಶಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾ ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಮಧುರ ಕಂಠವು ಜನರಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹ ಮೂಡಿಸಿ, ಹೊಸ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಚಿಮ್ಮಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಹಳ್ಳಿಗಳ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಶರತ್‌ಚಂದ್ರನು ರಚಿಸಿದ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾ ಜನಮನ ಗೆಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವು ಭಾರತ ರಾಜಕೀಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹಾಡುಗಳಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಇವ ರೀರ್ವರೂ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಕೆಂಗಣ್ಣಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಶರತ್‌ಚಂದ್ರನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೇಲೆ ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಆಂದೋಳನಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿ ಕೊಳ್ಳದಿರಲೆಂದು, ಯುವಕರ ಸಂಘಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸದಿರಲೆಂದು ಆಗಾಗ್ಗೆ ನೌಕರಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ಗಾವಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಗುರುಭಕ್ತಿ: ಅವರು ಎಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಸದಾ ದಿವ್ಯತ್ರಯರ ಸ್ಮರಣೆ ಯಲ್ಲೇ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದು, ಭಕ್ತರ, ಯುವಕರ ಸಂಘಗಳನ್ನು, ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಲ್ಪತದಿಂದ ದೂರವಿದ್ದರೂ ಬೇಲೂರು ಮಠದ ಸಾಧುಗಳೊಡನೆ ಸದಾ ಸಂಪರ್ಕದಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದನು.

ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೧೦ರಲ್ಲಿ ಮೇದಿನಿಪುರದ ಅಂಚೆ ಕಛೇರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕರಾಗಿದ್ದಾಗ ಒಂದು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಘಟನೆ ನಡೆಯಿತು. ಜಮೀನುದಾರನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದನು. ಒಂದು ದಿನ ಕೆಲವು ನಾಸ್ತಿಕ ಯುವಕರು ಬಂದು ದುರಹಂಕಾರದಿಂದ ಶರತ್‌ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಅವಮಾನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಬಗ್ಗೆ ಕೀಳಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದರು. ಗುರುನಿಂದೆಯಿಂದ ಕೋಪಗೊಂಡು ಅವರೊಡನೆ ವಾಗ್ವಾದಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದರೂ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆ ಯುವಕರು ಕಿಂಚಿತ್ತೂ ವಿಚಿತ್ರತಾಗದೆ ಹೀಯಾಳಿಸಿ ಮಾತನಾಡುವುದನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿದರು. ನೊಂದ ಶರತ್ ಎದ್ದು ಹೊರಡಲನುವಾದನು. 'ಅತಿಥಿದೇವೋ ಭವ' ಎನ್ನುವುದು ಹಿಂದೂಧರ್ಮ. ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಗೌರವಾನ್ವಿತ ಅತಿಥಿಯೊಬ್ಬರು ಏನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸದೆ ಹೊರಟುಹೋದರೆ ಆ ಮನೆಯವರಿಗೆ ಅವಮಾನಗಳವಾಗುವುದು ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮನೆಯವರು, ಸ್ನೇಹಿತರು ಅತಿಥ್ಯ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕೆಂದು ಅನುನಯದಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡರು. ಆದರೆ ಶರತ್‌ಚಂದ್ರನ ನಿಶ್ಚಲ ಉತ್ತರ: "ಯಾವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಗುರುನಿಂದನೆ ಯಾಗುವುದೋ ಅದು ಅಪವಿತ್ರ. ಮುಯ್ಯಿಗೆ ಮುಯ್ಯಿ ತೀರಿಸಲಾಗದಿದ್ದರೆ ಆ ಸ್ಥಳ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ." ಮನೆಯವರ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಬದಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಹಿರಿಯರು ವಿನಂತಿಸಿಕೊಂಡರು. ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸಿದರೆ ತನ್ನ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಬದಲಿಸಲು ಒಪ್ಪಿದನು. ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಹಾಗೂ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಭಾವಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿ, ನಿತ್ಯಪೂಜೆಗೆ ಏರ್ಪಡಿಸಿದರೆ ಪವಿತ್ರವಾಗುವುದೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದನು. ಸಂತೋಷದಿಂದ ಮನೆಯವರು ಕೂಡಲೇ ಕಾರ್ಯ

ಗತಗೊಳಿಸಿಯೇ ಬಿಟ್ಟರು. ಶರತ್‌ಚಂದ್ರನು ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾಗಿ ಭಾವಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿ ಪ್ರಸಾದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು. ಈ ಸ್ಥಳ ಬೇಲೂರು ಮಠದ ಶಾಖಾ ಕೇಂದ್ರವಾಯಿತು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಆ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಭವ್ಯಮಂದಿರ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ.

ಗುರುವಿನ ಮಹಾಸಮಾಧಿಯ ನಂತರ ನಲ್ಲತ್ತ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಜೀವಿಸಿದ ಆತನ ಎಪ್ಪತ್ತೆರಡು ವರ್ಷಗಳ ತುಂಬು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ, ಭಕ್ತಿಗಳ ಸುಂದರ ಸಮ್ಮಿಶ್ರಣವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಿತ್ತು. ತನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಎದುರಾದ ಅನೇಕ ಕಷ್ಟಸಂಕಟಗಳನ್ನು ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಎದುರಿಸಲು ಇವು ಸಹಕಾರಿಯಾದವು. ತನ್ನ ಆತ್ಮೀಯ ಗುರುವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ದುಃಖವು 'ಸ್ವಾಮೀಜೀರ್ ಪ್ರತಿ' ಹಾಗೂ 'ಪೂರ್ವ ಸ್ಮೃತಿ' ಎಂಬ ಪದ್ಯಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೊಮ್ಮಿದವು.

ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೧೧-೧೨ರಲ್ಲಿ ಕೋಟಪಾರದ ಫರೀದ್‌ಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ (ಈಗಿನ ಬಾಂಗ್ಲಾದೇಶ)ಯಲ್ಲಿದ್ದನು. ಹಿರಿಯ ಮಗಳು ಮಾರಣಾಂತಿಕ ಖಾಯಿಲೆಗೆ ತುತ್ತಾಗಿದ್ದಳು. ಬದುಕು ಉಳಿಯುವ ಭರವಸೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ದಿನ ದಿವ್ಯತ್ರಯರ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕೇಳಲು ಕೆಲವು ಸಾಧುಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳು ಬೇಲೂರು ಮಠದ ಶಾಖಾ ಕೇಂದ್ರವಾದ ಠಾಕಾ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣ ಆಶ್ರಮದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದರು. ಗುರುವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ ಭಾವುಕನಾದ ಶರತ್‌ಚಂದ್ರನು ಬೇರೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿದ್ದನು. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಮನೆಯೊಳಗಿನಿಂದ ಆರ್ತನಾದ, ಜೋರಾಗಿ ಅಳುವ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿ ಬಂದಿತು. ಕೆಲಸದಾಕೆಯು ಬಂದು, "ಮಹಾಶಯರೆ, ನಿಮ್ಮ ಮಗಳು ತೀರಿಕೊಂಡಳು. ದಯವಿಟ್ಟು ಬನ್ನಿ" ಎಂದಳು. ಬಂದ ಅತಿಥಿಗಳಿಗೆ ವಿಷಯ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಶರತ್‌ಚಂದ್ರನು ಕಿಂಚಿತ್ತೂ ಧೃತಿಗಡದೆ, ಎದ್ದು ಆ ರೋದನದಿಂದ ಅತಿಥಿಗಳಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗದಿರಲೆಂದು ಕಿಟಕಿ, ಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದನು. "ದೇಹ ಬರುತ್ತದೆ, ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇಂತಹ ಅಪರೂಪದ ದಿನ ಮತ್ತೆ ಬಾರದು! ಇವರೆಲ್ಲಾ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಹಾಗೂ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳಲು ಉತ್ಸುಕರಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ರೋದಿಸಲು ಅನೇಕ ಅವಕಾಶಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರ ಕುರಿತು ಕೇಳಲು ಜನ ಬರುವುದು ಅಪರೂಪ. ಸ್ವಾಮೀಜಿ ನಿಜಕ್ಕೂ ಎಷ್ಟು ಕರುಣಾಳು! ಇಂತಹ ಶೋಕದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಜನರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದ್ದಾರೆ" ಎನ್ನುತ್ತಾ ತನ್ನ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದನು! ಗುರುವಿನ ಅಪಾರ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಮಾಯೆಯ ಮೋಹಪಾಶವನ್ನು ಕಿತ್ತೊಗೆದಿದ್ದನು.

ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೧೪ ರಿಂದ ೧೯೨೧ರ ವರೆಗೆ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ನೇರ ಶಿಷ್ಯರನೇಕರು ಶರತ್‌ನ ಆಪ್ತಾಯಮಾನವಾದ ಅತಿಥ್ಯವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದರು. ಗೋಲಾಪ್-ಮಾ, ಯೋಗಿನ-ಮಾ, ಸ್ವಾಮಿ ಸುಬೋಧಾನಂದ, ಸ್ವಾಮಿ ಅದ್ವುತಾನಂದ ಮತ್ತಿತರರು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಶರತ್‌ನ ಮನೆಗೆ ಭೇಟಿನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸ್ವಾಮಿ ಸುಬೋಧಾನಂದ, ಶಾರದಾನಂದ, ಗೌರಿ ಮಾ ಶರತ್‌ಚಂದ್ರನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರೀತಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಹೊರಗೆ ಅಡ್ಡಾಡಲು ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದರು.